

Yusuf Akçura

Türkçülük akımının öncülerinden tarihçi ve siyaset adamı Yusuf Akçura 11 Mart 1935'de İstanbul'da öldü. 1876'da Rusya'nın Kazan'da bağlı Simbirsk kentinde doğan Akçura, babasının ölümü üzerine ailesiyle bir süre İstanbul'a göç etti. (1883) Harbiye'deki öğrenimini bitirdi ve kurmay sınıfına ayrıldı. Bu sırada Jön Türklerle ilgili gerekçesiyle tutuklandı ve Fizan'a sürülmek üzere Trablusgarp'a gönderildi (1897); daha sonra serbest bırakıldı rütbesi iade edildi. Bir süre Trablusgarp'ta çalıştıktan sonra 1899'da Tunus üzerinden gittiği Paris'te Ecole Libre des Sciences Politiques'i bitirdi.

Jön Türklerin çykardığı Buray Ümmet ve Fransızca yayınlanan Mevveret'te makaleler yayımladı. 1903'te Kazan'da gitti, Rusya'daki Türklerin düzenlediği siyasal ve kültürel etkinlikler içinde yer aldı; Rusya Müslümanları Hareketi'ne katıldı (1905). Kazan Muhbiri adlı gazeteyi, Ulum ve Tarih adlı kitabını yayımladı. (1906) II. Mevriyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü (1908). İstanbul'da kurulan Türkçülük ile ilgili derneklerin hemen hemen tümünde kurucular arasında vardı. Türk Yurdu Cemiyeti'nin yayın organı olan Türk Yurdu dergisini yönetti (1911-1917), Türk Ocakları'nın kurucuları arasında yer aldı. İstanbul Üniversitesi'nde ve Harp Okulu'nda tarih dersleri verdi. Müslüman Türk-Tatar Halkları Koruma Komitesi üyesi olarak Ysviçre'deki Milletler Konferansı'na katıldı. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Türk esirlerin deşipimi için, Kızyılay tarafından çepitli Batı ülkelerine ve Rusya'ya gönderildi. (1919). İstanbul'da döndükten sonra Milli Mücadele'ye katılmak üzere Anadolu'ya geçti (1920). Milli Eğitim bakanlığında ve Doğu Cephesi komutanı Kazım Karabekir Paşa'nın karagahında çalıştı. 1924'te İstanbul'da girdiği meclisteki yerini ve 1932'de seçildiği Türk Tarih kurumu başkanlığı görevini ölümüne deşin sürdürdü. İstanbul Üniversitesi'nin yeniden yapılması sırasında Yakınçağ Tarihi profesörü olarak görevlendirildi (1934). Siyasi tarihe ilişkin birçok yapıtı olan Akçura, Üç Tarz-ı Siyaset (makale olarak ilk yayımlanıp 1904, basımı 1913), Muasır Avrupa'da Siyasetin İhtimali Fikirler ve Fikir Cereyanları (1923) ve Siyaset ve İktisat hakkında Birkaç Hitabe ve Makale (1924) adlı kitaplarında, Osmanlılık fikrinin sağlam bir dayanaktan yoksun olduğunu halk içindeki ırk ve topluluklarla uzlaşma olanağı bulunmadığını, milliyetçiliği dıpynda hiçbir kurtarıcı fikrin olamayacağını savundu. Özellikle Üç Tarz-ı Siyaset adlı kitabındaki görüşleriyle Türkçü beminseyenlerce "Pantürkizmin babası" olarak nitelendi.